

บทที่ 10 การประเมินผลนโยบาย สาธารณะ

การประเมินผลนโยบายสาธารณะ

- “การใช้วิธีหรือเทคนิคเชิงวิเคราะห์เพื่อวัดผลการปฏิบัติงานว่าควรจะดำเนินงานต่อไปหรือไม่ หรือเปลี่ยนแปลงกิจกรรมบางกิจกรรมในอันที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยเฉพาะผลกระทบจากเงื่อนไขที่จะถูกเปลี่ยนแปลง” (Fox and Meyer)
- “กระบวนการมุ่งแสวงหาคำตอบสำหรับคำถามที่ว่า นโยบาย/แผนงาน/โครงการ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นหรือไม่ และระดับใด” (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์)

- เป็นการวัดผลทั้งด้านบวกและด้านลบ และผลระยะยาวที่มีต่อกลุ่มเป้าหมายต่างๆ
- เป็นการพิจารณาว่า
 - ใคร/กลุ่มผลประโยชน์ใดได้รับประโยชน์ (และผลในแง่ลบ)
 - มากน้อยเพียงใด (เทียบสภาพก่อนเริ่ม)
 - และอย่างไร (ในทางตรง/อ้อม)
 - และด้วยเหตุผลใด (ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล/ระหว่างกิจกรรมการพัฒนา/ผลลัพธ์เท่าที่จะทำได้)

- การติดตามผล เป็นการทบทวนอย่างต่อเนื่องหรือเป็นระยะ และการดูแลตรวจตราโดยฝ่ายบริหารทุกระดับเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมหนึ่งๆ เพื่อให้แน่ใจว่ากิจกรรมต่างๆ ดำเนินไปตามแผนงานทั้งในแง่ปัจจัยนำเข้า ปัจจัยนำออก และกิจกรรมอื่นๆ ที่วางแผนไว้
- การประเมิน เป็นการประเมินกิจกรรมหนึ่งๆ ในแง่ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และแนวโน้มว่าจะเป็นกิจกรรมที่มีประสิทธิผล ก่อนการตัดสินใจว่าจะดำเนินกิจกรรมนั้นหรือไม่หรือก่อนจะยอมรับความช่วยเหลือ

- การประเมินผลขณะดำเนินงาน เป็นการวิเคราะห์ระหว่างดำเนินกิจกรรมหนึ่งๆ ว่ายังคงมีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงไร รวมทั้งวิเคราะห์ว่ากิจกรรมนั้นๆ มีปัจจัยนำออก (outputs) ผล (effects) และผลกระทบ (impacts) อย่างไรทั้งในปัจจุบันและอนาคต จะช่วยให้การตัดสินใจด้วยการให้ข้อมูลว่ามีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์ นโยบาย กลวิธีในการดำเนินงาน หรือองค์ประกอบอื่นๆ ของโครงการหรือไม่ รวมทั้งให้ข้อมูลเพื่อการวางแผนในอนาคต

การประเมินผลนโยบายสาธารณะ(ความหมาย)

- “เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประมาณการ การเปรียบเทียบผลของการแปลงนโยบายสู่ภาคปฏิบัติกับสิ่งที่คาดว่าจะเกิดขึ้น กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ทำอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาในทุกขั้นตอนของกระบวนการนโยบาย ในการประเมินผลนโยบายนั้นผู้ประเมินจะต้องทราบอย่างน้อยที่สุดในประเด็นต่อไปนี้คือ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของนโยบายคืออะไร การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายกำหนดไว้อย่างไร และผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานทั้งหมดเป็นอย่างไร” (Anderson)

การประเมินผลนโยบายสาธารณะ(ความหมาย)

- “การประเมินผลนโยบายเป็นการกระทำที่มีระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบถึงผลนโยบายในลักษณะเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในลักษณะผลกระทบของการดำเนินการตามนโยบายที่มีต่อปัญหาของสังคม ที่นโยบายนั้นมุ่งแก้ไขการกระทำที่เป็นหน้าที่ประจำอย่างหนึ่งของรัฐบาลในทุกกระบวนการเมือง เป็นเสมือนเครื่องมือที่รัฐบาลใช้ ทบทวน ควบคุม และประเมินความก้าวหน้าในการทำงานของตนเอง” (Jones)

การประเมินผลนโยบายสาธารณะ(ความหมาย)

- “เป็นขั้นตอนหนึ่งของการวิเคราะห์นโยบายที่มุ่งผลิตข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับผลของการดำเนินตามนโยบายว่า สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคม สนองคุณค่าของสังคม และแก้ไขปัญหาที่เป็นเป้าหมายของนโยบายได้หรือไม่ อย่างไร มุ่งตอบปัญหาที่ว่าหลังจากที่ได้ดำเนินนโยบายไปปฏิบัติแล้วเกิดอะไรขึ้น (Dunn)

ความสำคัญของการประเมินผลนโยบายสาธารณะ

- ต้องมีการตรวจสอบว่ามีการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ / การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด / เกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติประการใด เพื่อแก้ไขปัญหาได้ทันการและนำผลการประเมินมาปรับปรุงนโยบายหรือกำหนดนโยบายใหม่
- ประเมินความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของรัฐบาล / ช่วยตัดสินใจในนโยบายเกี่ยวกับการกระจายทรัพยากร / เป็นข้อมูลด้านงบประมาณ

ลักษณะของการประเมินผลนโยบายสาธารณะ

- ต้องมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ
- ต้องเป็นที่ยอมรับในทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
- ต้องประสานยุทธวิธีต่างๆ อย่างเหมาะสม
- ต้องทำอย่างเป็นทางการ
- เน้นการสื่อสารระหว่างบุคคลในหน่วยงานมากกว่าระหว่างหน่วยงาน
- ต้องยืดหยุ่นสำหรับระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

เกณฑ์ในการประเมินผลนโยบายสาธารณะ

- ประสิทธิภาพ
- ประสิทธิภาพ
- ความพอเพียง
- ความเป็นธรรม
- ความสามารถในการตอบสนอง
- ความเหมาะสม

แนวทางในการประเมินผลนโยบายสาธารณะ

- การประเมินผลแบบเต็ม — การทำบัญชีระบบสังคม / การทดลองทางสังคม / การตรวจสอบทางสังคม / การวิจัยสะสมทางสังคม
- การประเมินผลแบบเป็นทางการ — การประเมินพัฒนาการ / การประเมินกระบวนการย้อนหลัง / การประเมินผลแบบทดลอง / การประเมินผลย้อนหลัง
- การประเมินผลเชิงตัดสินใจ — การประเมินคุณสมบัติที่ประเมินได้ / การวิเคราะห์อรรถประโยชน์หลายคุณสมบัติ

กระบวนการประเมินผลนโยบายสาธารณะ

- การกำหนดรายละเอียดว่าจะประเมินอะไร
- การวัดผล
- การวิเคราะห์

ปัญหาในการประเมินผลนโยบายสาธารณะ

- ความไม่ชัดเจนของเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายสาธารณะ
- ตัวบุคคลที่ทำการประเมินผลนโยบายสาธารณะ
- ปัญหาที่เกี่ยวข้องในการประเมินผลนโยบายสาธารณะ — ข้อมูล
ข่าวสาร / เทคนิคในการประเมิน / ลักษณะของนโยบาย / ระยะเวลา
ในการประเมินนโยบาย

การปรับปรุงนโยบายสาธารณะ

- ความต้องการของประชาชนเปลี่ยนแปลง
- ปัญหา+สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลง
- ผลการประเมินนโยบาย

การเปลี่ยนแปลงนโยบายสาธารณะ

- การเปลี่ยนแปลงผู้กำหนดนโยบาย
- สภาพปัญหา+ความต้องการเปลี่ยนแปลง
- ความคิดริเริ่มเกิดขึ้นใหม่
- การเปลี่ยนแปลงในระดับของทรัพยากร
- กระแสการเรียกร้องใหม่จากประชาชน

การยุตินโยบายสาธารณะ

- การต่อต้านจากประชาชนและกลุ่มผลประโยชน์
- ความรู้สึกเสียค่าที่มีการลงทุนไปมาก
- ข้อจำกัดทางกฎหมาย
- การขัดผลประโยชน์ทางการเมือง

เอกสารอ้างอิง

- ชันยวัฒน์ รัตนศักดิ์. 2546. นโยบายสาธารณะ. เชียงใหม่. คณิงนิจการพิมพ์. (บทที่ 9 : 197-222)
- สมบัติ ชำรงชญวงศ์. 2549. นโยบายสาธารณะ : แนวความคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ. กรุงเทพฯ. เสมาธรรม. (บทที่ 10 : 483-536)